

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

ŠUMVALD (OKR. OLMOUC)

Kostel sv. Mikuláše. Středověk, novověk. Kostel. Záchraný výzkum.

V souvislosti se stavební akcí „Farní kostel sv. Mikuláše – Šumvald – oprava omítek a podlah“ proběhl v červnu roku 2008 záchraný archeologický výzkum, který uskutečnila Archaia Olomouc, o. p. s. Vzhledem k pozdnímu ohlášení stavby investorem (Římskokatolická farnost Šumvald) bylo možné po příjezdu na lokalitu zdokumentovat již jen dva dokončené výkopy pod podlahou hlavní lodi o rozměrech 5,3 × 3,7 a 6,1 × 3,7 m (Sonda 1 a 2).

Zmíněný kostel je jednolodní stavbou se čtvercovým presbytářem, orientovanou přibližně ve směru ZJZ–VSV. Hlavní loď a presbytář jsou zřejmě ze 13. století, čemuž odpovídá i tvarosloví článků presbytáře (Richterová, Vítek 2006–2007, 54). Na farním hřbitově u kostela byla v 19. století nalezena i románská hlavice sloupu, kterou ale nelze jednoznačně přisoudit naší stavbě; recentní stavebně-historický průzkum (Richterová, Vítek 2006–2007) navíc vyloučil existenci románských nadzemních konstrukcí. Na jihu přiléhá k hlavní lodi kaple zřejmě ze 14. století (Vítek 2006), ze stejné doby pochází i sakristie. V 18. století přibyla v západní části lodi klasicistní kružta.

Naším výzkumem, který se s ohledem na hloubku výkopu omezil již jen na začistění dosažené úrovně, byly cca 0,5 m pod dnešní mramorovou podlahou a podpodlahovými úpravami odhaleny zbytky středověké podlahy, konkrétně negativy cihel o rozměrech 20 × 20 cm v narůžovělé maltě. Té snad předcházela podlaha dřevěná, jak napovídá porušená uhlíkatá vrstva v sondě 1. Absolutní stáří těchto úrovní je však těžké určit, neboť datovatelný materiál se z nich nepodařilo získat.

Keramické nálezy získané při odstraňování sutí pod recentní mramorovou podlahou (70. léta 20. stol.) pocházejí ovšem až z raného novověku, stejně jako zbytky další cihlové podlahy v SZ rohu sondy 2. Rovněž mimo bližší kontext byl v sondě 1 nalezen dvoufenik Leopolda I (vládl 1658–1705) z vídeňské mincovny. Minimálně dva podpodlažní výkopy pak lze interpretovat jako hroby, u jednoho z nich je z profilu zřejmé, že se zde pod podlahu pohřbívalo ještě někdy v průběhu novověku.

Martin Moník

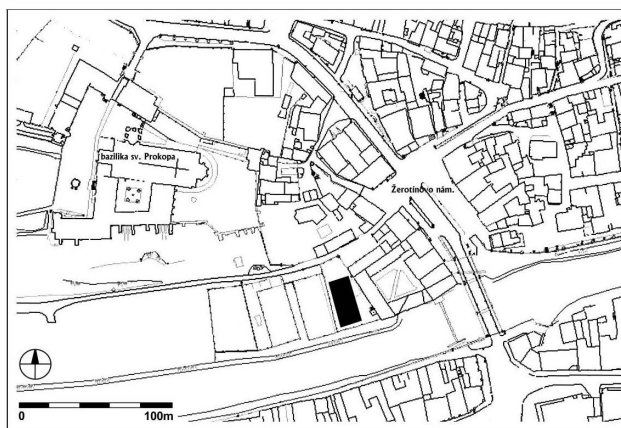
Literatura

Richterová, H., Vítek, T. 2006–2007: Šumvald – farní kostel sv. Mikuláše. Rkp. stavebně historického průzkumu. NPÚ ÚOPP Olomouc.

Vítek, T. 2006: Šumvald – farní kostel sv. Mikuláše. Operativní stavebně-historický průzkum omítek interiéru. Rkp. nálezové zprávy OPD. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, NPÚ ÚOP Olomouc.

Resumé

In the course of a salvage excavation in the Gothic church of St Nicolas in Šumvald in June of 2008

Obr. 129: Třebíč, Žerotínovo náměstí 17. Vyznačení plochy výzkumu. Abb. 129: Třebíč, Žerotínovo Platz Nr. 17. Bezeichnung der Grabungsfläche.

there were found remnants of a medieval floor composed of square brick negatives size 20 × 20 cm and another, early modern period floor. The construction-waste layers underneath the newly-made marble floor had been disturbed by various pits, some of them probably modern period burials. Out of primary context we also found pottery fragments of early modern times and a 2 Pfennig of Roman-German Emperor Leopold I.

TASOV (OKR. ŽDĀR NAD SÁZAVOU)

Kostel. Středověk. Kostel. Záchraný výzkum.

Výzkum související se stavebními úpravami současné fary prokázal, že budova fary v sobě skrývá podstatnou část původního románského kostela, v jehož okolí se nacházel hřbitov. Zjišťovacími sondami byl ověřen původní půdorys kostela, sestávajícího z obdélného kněžiště i obdélné lodi. Na západní straně bylo k lodi připojeno zdivo, jehož půdorys nebyl určen, ale jedná se o přístavek nebo věž. Původní románský kostel byl v 80. letech 14. stol. nahrazen gotickým kostelem, který je v barokní podobě používán do současnosti. Hroby obklopující kostel byly porušeny zdivem blíže neznámé budovy na jižní straně kněžiště, v jejíž destruktivních vrstvách byla objevena keramika ze 14. stol.

Josef Unger

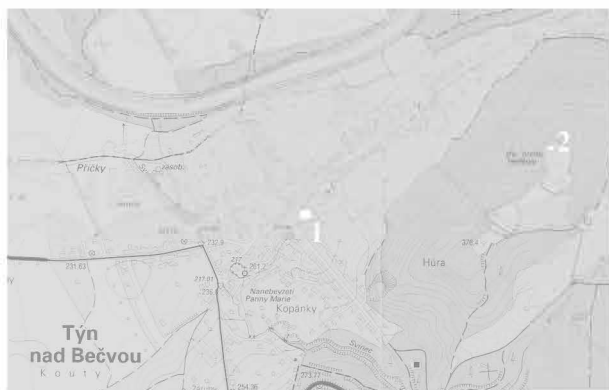
Resumé

Tasov (Bez. Žďár nad Sázavou). Mittelalter. Kirche. Rettungsgrabung.

TŘEBÍČ (K. Ú. PODKLÁŠTEŘÍ, OKR. TŘEBÍČ)

Žerotínovo náměstí 17, p. č. 32/2-3. Novověk. Sídliště, předměstí. Záchraný výzkum.

V souvislosti s přístavbou Finančního úřadu v Třebíči byly západně od domu Žerotínovo nám. 17 a jižně od ulice Pod Zámkem (parc. č. 32/2–3) dokumentovány

Obr. 130: Týn nad Bečvou. Místo záchranného výzkumu.
Abb. 130: Týn nad Bečvou, Kartierung der Rettungsgrabung.

profily základových pasů novostavby. Sledovaný prostor se nachází v inundaci na levém břehu řeky Jihlavy v nadmořské výšce 395 m, 130 m jihovýchodně od baziliky sv. Prokopa (obr. 129). Z historického hlediska byl prostor součástí širší třebíčské aglomerace, resp. části Podklášťeří, kde na západě bezprostředně sousedil s Panským mlýnem (dnes Žerotínovo nám. 17). Dokumentované profily odhalily pod asi 0,3 m mocnou recentní navážkou jen tzv. zahradní horizont. Vznikl zřejmě v období novověku zkulturněním podložních náplav, které se nacházely v hloubce asi 0,7 m pod povrchem terénu. Za zmínku stojí blíže nedatovaná kruhová jámka (?) o průměru asi 2,7 m, vyzděná z kamene (syenit), která se nacházela v bezprostřední blízkosti levého břehu řeky Jihlavy. Do výšky 0,6 m pod úroveň terénu byla zaplněna vodou. Její přesnou funkci se nepodařilo výzkumem zjistit (Kolařík, Zůbek 2008).

Václav Kolařík, Antonín Zůbek

Literatura

Kolařík, V., Zůbek, A. 2008: Třebíč, Žerotínovo nám. 17, přístavba Finančního úřadu. Terénní dokumentace z akce A21/08. Uloženo: Archiv terénní dokumentace, Archaia Brno, o. p. s.

Resumé

Třebíč (Bez. Třebíč), Žerotínovo Platz Nr. 17, Parzelle Nr. 32/2–3. Neuzeit. Siedlung, Vorstadt. Rettungsgrabung.

TÝN NAD BEČVOU (OKR. PŘEROV)

Náves. Středověk, novověk. Dvůr. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum proběhl v srpnu 2007 v souvislosti s vybudováním ČOV pro budovu mateřské školy v obci Týn nad Bečvou (obr. 130). První písemná zmínka o obci se váže k roku 1447, kdy je Týn zmiňován jako součást helfštýnského panství za Kravařů (Hosák 2004, 630). Předmětná stavba je založena v místě původního panského dvora, o kterém

je v historických pramenech zmínka poprvé v roce 1553 (Baďura 1919, 226; Lapáček, Passinger 2005). Tento dvůr figuruje ještě na kolorovaném vyobrazení z první třetiny 20. století. Lokalita se nachází na mírném uměle upraveném svahu, klesajícím od objektu školy směrem západním k návsi. Polohu lze identifikovat v ZM ČR 1: 10 000, list 25-13-05, v souřadnicích 147 mm od Z s. č. a 158 mm od J. s. č. Nadmořská výška místa se pohybuje okolo 240–242 m. První etapa výzkumu proběhla formou povrchové prospekce, realizované D. Figel'em a V. Novákem. Na hromadách vytěžene hlíny byl jimi získán nestratifikovaný, nicméně hodnotný soubor středověké až novověké kuchyňské keramiky a zlomků pozdně renesančních kachlů (obr. 131–133). Ke staršímu horizontu osídlení polohy z doby po polovině 14. věku lze zařadit zlomek okraje, formovaný do tvaru vypěšleho okruží, zevnitř mírně prožlabeného, s ven vylinutým zaobleným vrcholem (obr. 131:1). Další zlomek okruží, zevnitř silně prožlabený, s ústím výrazně kyjovité rozšířením (obr. 131:2), spolu s většími fragmenty zvonovitých poklic s knoflíkovitým držadlem a zlomky jejich okrajů (obr. 131:3–6), lze datovat rámcově již do průběhu 15. století. S mladším horizontem osídlení souvisí soubor většího množství zlomků keramiky, kterému dominuje několik okrajů hrnců a částí glazovaného džbánů s mírně prožlabeným páskovým uchem. Tuto nalezenou keramiku lze datačně spojit s průběhem 16. století (obr. 132). Povrchovou kolekci doplňuje menší kachlový soubor. Dominantní postavení zaujímají větší části dvou exemplářů s tapetovým motivem, který tvoří rostlinný ornament se zaoblenými páskami, vystupující dvojitou hranolovou lištou (obr. 133:1–2). Barva výpalu je oranžová. Povrchová úprava je rezná. Výrazný je motiv akantu. Tyto tapetové kachle lze označit za pozdní varietu na domácí habánské motivy (Pajer 1983, 110). Nejbližší analogii pro tyto kusy máme doloženou z prostoru tzv. severní palácové terasy (obr. 133:2) hradu Helfenštejna, který je situován na katastru obce Týna, přímo nad původním týnským dvorem. Zmíněná kolekce z areálu hradu byla vyhodnocena a datována k roku 1600 (Figel', Pavlík, obr. 9:1, 2; v tisku). Podobnost obou kachlových souborů poukazuje na jejich možný společný původ z jedné hrncářské dílny, která pravděpodobně fungovala v období pozdního středověku až raného novověku v blízkém Lipníku nad Bečvou, čemuž také nasvědčují mimo jiné nálezy keramických kadlubů v prostoru západního lipenského předměstí (Drechsler, Pavlík, Vítanovský 2008).

Během vlastního výzkumu, prováděného pracovníky Muzea Komenského v Přerově, byly zdokumentovány jednotlivé stěny stavebního výkopu budované ČOV. Vzorováním profilů byl získán početně nevýrazný soubor pozdně středověké až novověké keramiky. Ze stratigrafické situace vyplývá, že na úroveň místního podloží, tvořeného deluviálními sedimenty holocenního stáří (s. j. 1104), nasedá terénní vyrovnávka odpadního charakteru (s. j. 1102), ze které pocházela většina nálezů datujících tento horizont do pozdně středověkého až novověkého období, tedy do doby existence výše zmíněného dvora. Nad ní se nacházel horizont demoliční a vyrovnávací planýrky (s. j. 1101) z doby zániku dvora ve 20. sto-